

Handlingsprogram enligt 8 § Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor

Br Isakssons Markteknik AB för bergtäkt på fastigheten Ängesån 10:1 Överkalix Kommun, Norbottens Län.

Bakgrund

Detta handlingsprogram utgör en del av uppfyllandet av regelverket för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor: Seveso, Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. I detta fall rör det sig om hantering av sprängmedel >10 ton samt av förvaring och hantering av en mindre mängd gasol och max 6 m³ eldningsolja/diesel för drift av arbetsmaskiner.

Brytning av berg i täkten sker genom sprängning. Täktverksamheten omfattar en användning av normalt ca 20 ton sprängmedel per sprängningstillfälle vilket medför att verksamheten omfattas av den lägre kravnivån i Sevesolagstiftningen. Sprängning utförs ca 2-6ggr/år.

Enligt 8§ Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor ska ett handlingsprogram utarbetas. Handlingsprogrammet syftar till att redovisa mål och allmänna handlingsprinciper för hur allvarliga kemikalieolyckor, främst på grund av förekomst av sprängämnen, kommer att hanteras samt hur de kontrolleras.

Det finns inte några andra verksamheter som omfattas av Sevesolagstiftningen inom det område som ansökan avser.

Omfattning

Arbetet med att förhindra allvarliga kemikalieolyckor omfattar följande områden:

1. Lagkrav, inklusive policydokument.
2. Organisation och personal.
3. Identifiering och bedömning av riskerna för allvarliga olyckor.
4. Säkerhetsstyrning.
5. Hantering av ändringar.
6. Planering för nödsituationer.
7. Resultatuppföljning- och avvikelshantering.
8. Utvärdering och revision.

Arbetet är en integrerad del av det övergripande ledningssystemet för miljö, kvalitet och arbetsmiljö som finns etablerat för verksamheten. Nedan beskrivs de olika områdena.

Lagkrav

Sevesolagstiftningen innebär att verksamhetsutövare ska utarbeta ett handlingsprogram för förebyggande av allvarliga kemikalieolyckor. Det finns även annan lagstiftning som innehåller krav på utarbetande av ledning och systematiskt arbetssätt inom arbetsmiljö- och brandskyddsområdet^[1].

BR Isakssons Markteknik AB har bl.a. ett ledningssystem samt hantering av egenkontrollen, med regler och rutiner för att minimera risker i verksamheten. En viktig princip är att med hjälp av riskanalyser ha god kännedom om de eventuella kemikalierisker som finns i verksamheten samt att med hjälp av kontinuerligt förbättringsarbete minska dessa.

Säkerhetsarbetet kommer att bedrivas som en naturlig del i verksamhetens dagliga arbete. Arbetet kommer att uppdateras fortlöpande genom att undersöka, genomföra och följa upp säkerhetsfrågorna.

BR Isakssons Markteknik ABs målsättning avseende allvarliga kemikalieolyckor är att säkerställa att olyckor med personskador eller skador på miljön inte ska förekomma inom verksamheten.

Policy för kvalitet, miljö och arbetsmiljö

Som konkreta riktlinjer för tåktverksamhetens säkerhetsarbete gäller att:

- Arbetsmoment analyseras ur risksynpunkt.
- Riskfyllda arbetsmoment arbetsbereds.
- Rutiner för underhåll, inspektions- och reparationsarbeten finns.
- Krav på relevant utbildning för all personal finns.
- En sprängplan utarbetas inför sprängning av varje sprängobjekt. Som en del av detta arbete ingår en riskanalys inför varje sprängning.
- Behovet av åtgärder (direkta eller planerade) för att minska säkerhetsrisker ska fastställas utifrån utförda riskanalyser.
- Säkerhetsarbetet ska regelbundet följas upp och utvärderas genom interna kontroller samt interna och externa revisioner.

Organisation och personal

Organisationen är beskriven och dokumenterad i organisationsscheman och ansvarsbeskrivningar:

- För den löpande verksamheten är anläggningens produktionschef ytterst ansvarig.
- Ansvaret för hantering av sprängmedel samt genomförandet av sprängning har delegerats till anlitad sprängarbas. För att få arbeta som sprängarbas krävs både teoretisk och praktiskt kunskap (48 timmars utbildning plus obligatorisk praktik).

Utbildning sker enligt en utbildningsplan för verksamhetens personal. Kontroll av eventuella underentreprenörers utbildningsnivåer sker också.

Ansvarsfördelning och arbetssätt i samband med allvarliga olyckshändelser styrs genom interna nödlägesrutiner.

Identifiering och bedömning av riskerna

En genomgång av riskerna vid tåkten ur säkerhets- och miljösynpunkt görs minst en gång per år. Även underentreprenörers riskinventeringar inkluderas i förekommande fall.

De faktorer som i huvudsak bedöms kunna ge upphov till en allvarlig kemikalieolycka är:

1. Personskada i samband med transport och hantering av explosiva varor samt sprängarbete

Påverkan: Vid oavsiktlig detonering av sprängämne kan stötvåg och stenkast orsaka personskada och materiella skador inom ett stort avstånd från platsen för sprängning.

Försiktighetsåtgärder: Arbetsmiljöverkets föreskrift om sprängarbeten (2007:1) ska följas. Bland annat ska en sprängplan upprättas för varje sprängobjekt innan sprängarbetet utförs. Det ska även utses en sprängarbas som leder och övervakar arbetet.

2. Läckage i samband med transport och hantering av produkter i samband med laddning/sprängning

Påverkan: Vid större spill eller utsläpp kan mark och ytvatten påverkas negativt (av sprängmedlens innehåll av kväve). Exempelvis kan ett utsläpp i recipienten (bäck eller dike) direkt skada vattenlevande organismer samt bidra till övergödning.

Försiktighetsåtgärder: Beredskap kommer att finnas för att vidta saneringsåtgärder, t.ex. uppsamling med saneringsmaterial eller invallning med jord, samt vidare inlämning för destruktion. I normalfallet skulle ett läckage från laddbilen eller vid laddningstillfället samlas upp på täktbotten respektive bergytan. Vid större utsläpp tas alltid kontakt med brandförsvaret och tillsynsmyndigheten.

Ett större område avspärras alltid i samband med sprängning och personal tillser att ingen allmänhet befinner sig inom riskområdet. Vid sprängning kommer bland annat följande generella försiktighetsåtgärder att vidtas:

- Varningsskyltar finns runt täktområdet.
- Nästkommande sprängtillfälle anslås i täktens närområde.
- Närboende som önskar informeras innan sprängning.
- En säkerhetszon ronderas alltid innan sprängning.
- En tydlig varningssignal avges strax innan sprängning.

Säkerhetsstyrning

Verksamheten bedrivs utifrån ett flertal rutiner. Då underentreprenörer anlitas för sprängning säkerställs att dessa har egna, anpassade rutiner för sprängarbetet. Alla som ska arbeta vid sprängningsarbetet och brytning ska ta del av de allmänna ordningsregler samt övriga rutiner för sprängningsarbete som gäller för täkten, innan arbetet påbörjas.

Arbetet får inte utföras utan godkänd arbetsorder/tillstånd från produktionschef.

Hantering av ändringar

Ändringar i fråga om personal, täkt, arbetsprocesser, material, utrustning eller rutiner som kan påverka risken för allvarliga kemikalieolyckor genomförs först efter noggrann planering och uppdaterad riskinventering. Sådana ändringar planeras tillsammans av sprängentreprenör och produktionschef.

Planering för nödsituationer

För hantering av nödsituationer finns bland annat:

- Situationsplan över täkten, med in- och utfarter markerade.

- Anhöriglistor.
- Säkerhetsdatablad för sprängmedel.
- Checklistor för arbetsmiljö- och miljöolycka.
- Riskinventering.
- Uppsamlingsmaterial vid eventuellt läckage (spillberedskap).
- Brandsläckningsutrustning.

Resultatuppföljning och avvikelsehantering

Säkerhetsarbetet avseende Sevesoverksamheten följs upp på både arbetsplatsnivå och bolagsnivå. Br Isakssons Markteknik AB upprättar affärsplaner med mål och åtgärder för bl.a. arbetsmiljö- och säkerhetsarbetet på olika nivåer – från nationell nivå ned på anläggningsnivå. Målen följs upp kontinuerligt och revideras årligen.

Före sprängning sker alltid diskussioner mellan sprängarbas och produktionsledning på arbetsplatsen avseende eventuella specifika risker eller förändringar sedan senaste sprängning. Efter sprängning sker alltid samtal och uppföljning för att diskutera eventuella avvikelser eller förbättringsförslag till nästkommande sprängning.

Identifierade avvikelser och händelser noteras och följs upp i företagets interna händelserapporteringssystem. Ett gemensamt mål/nyckeltal är reducerad arbetsolycksfrekvens (antal per mantimme), vilket även innefattar skador till följd av olycka i samband med sprängning eller hantering av sprängmedel.

Allvarliga arbetsmiljöolyckor rapporteras till Arbetsmiljöverket enligt krav i arbetsmiljölagstiftningen. Olyckor och tillbud som inträffat p.g.a. Sevesoverksamheten rapporteras även till MSB genom:

- MSB:s tjänsteman i beredskap, per telefon: 054-150 150.
- Fortsatt rapportering sker elektroniskt via www.msb.se/seveso

Utvärdering, revision och uppdatering

I samband med bl.a. interna och externa revisioner samt skydds- och miljöronder sker regelbunden utvärdering av den specifika anläggningen. Kontroll sker av att säkerhetsledningssystemet är effektivt och ändamålsenligt samt att arbetssätten i verksamheten uppfyller gällande lagkrav, driftspecifika säkerhetskrav samt villkor i tillstånd.

Detta handlingsprogram ses över minst en gång vart femte år, och uppdateras vid behov.